

KULTUR

Rastlöst sökande hand gav materialen liv

Siri Derkert fann de magiska ögonblicken

KONST

Thielska Galleriet: Siri Derkert (t o m 28/5).

● Den retrospektiva utställningen på *Thielska Galleriet* med teckningar, målningar och skulpturer av *Siri Derkert* (1888–1973) är liten men naggande god. I de fem förtätade rummen gives, förutom chans till nya insikter om ett välbekant konstnärskap, också en unik inblick i 1900-talets konsthistoria.

Utställningen inleds i Derkerts unga, oskuldsfulla och löftesrika 10-tal och hennes vackert fasettuppbrutna måleri har hämtat sina impulser i kubismens Paris och fått sin ton av ett sommarvarmt Italien med dess sol och strandliv under parasoll. Därpå följer 20-talet då hon åter vistas i Sverige och Danmark och ägnar sig åt ett grövre stramare måleri utfört i en dämpad kolorit; närmast tysk i sin tunga anda.

På 30- och 40-talet bryts vemodet upp och Derkert målar små utsökta, intima och lekfulla verk som osökt leder tankarna till generationskamaraterna X:et och Eric Hallström. Under nästkommande decennium släcker hon det svenska ljuset och måleriet blev oroligt expressivt och fick klang av Bacon och Giacometti.

PÅ 60-TALET växlade Derkert ånyo spår och utmanade på nytt sig själv och sitt bildspråk genom luftiga och politiskt insiktsfulla betongskisser och under de sista åren utförde den då 80-åriga(!) konstnären dessutom tidstypiska och nyfikna experiment med sprayfärg och bandjárn.

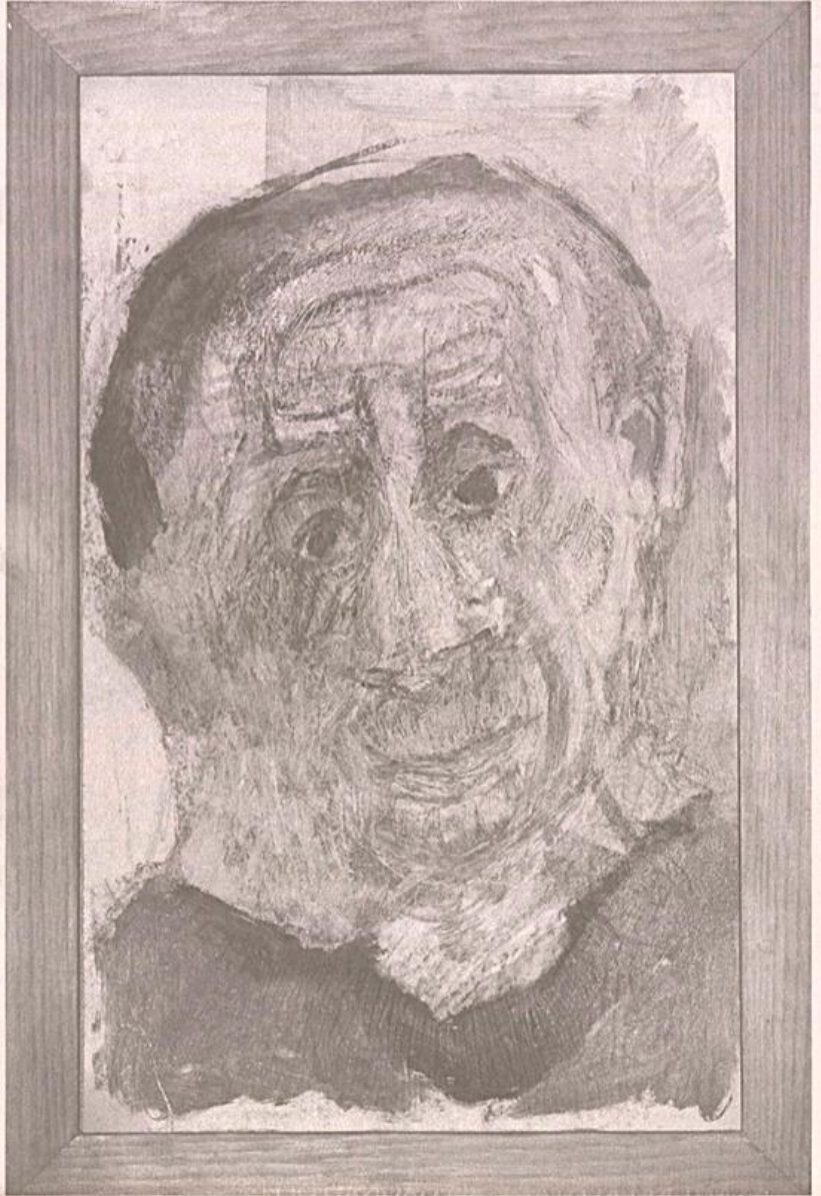
På Thielska galleriet visas sålunda smakprov från Derkerts drygt femtioåriga verksamhet och initialt kan det kanske synas som om varje stil abrupt brutits av och övergått i en annan, men så är icke fallet. Det finns följaktligen ingen automatik i Derkerts utveckling utan allt osäkras av ständiga återfall: på sent 50-tal lämnar hon tex sin färg för att utföra några tidnoscollage. I nästa stund

överger hon sitt frenetiskt expressiva måleri och målar med samma självklarhet en fuktigt romantisk impression från Island. Inget utesluter det andra och uppenbarligen var stilen för Derkert aldrig något självändamål utan enbart ett utbytbart och behändigt redskap. Det råder ingen tvekan om att alla verk är utförda av samma sökande hand och att de alla förenas av en oro och rastlöshet och en utsökt förmåga att omsorgsfullt arbeta sig in och fylla ett material med liv.

Tydligast framgår detta slit i Derkerts utsökta porträtt av de egna barnen och vännerna under 40-talet. I dessa små målningar brottas den nerviga och rispande penseln med färör och sneda huvuden och precis när allt verkar hopplost och överarbetat slår Derkert till med en släng rosa eller himmelsblått och den sittande får som i flykten en omisskännlig karaktär och en blick som inrymmer det mest personliga.

PÅ SAMMA märkliga sätt lyckas Derkert också finna ett erfarbart liv i sina expressiva målningar när hon mitt bland alla omtagningar bryter sig igenom och hittar det magiska ögonblicket när allt plötsligt och oväntat svarar, dvs när den till synes hopplösa färggröten med sin anspänning öppnar sig och blottar sin avsedda person trots att färg och duk under vägen verkat som ett oöverstigit hinder. I sitt måleri tar Derkert inget för givet men likväl blir resultatet efter alla omprövningar ofta både en lätt och öppen natur fylld med luft och espri eller distinkta och köttliga kroppar.

Det krävande måleriets pendang finns i några underbara impulsiva teckningar, där Derkert stundtals är lika lekfull som Josephson, och i de små skulpturerna där hennes hand otåligt knådat leran till gestalter. En likartad lätthet finns också i de ansikten som mödosamt blåstrats in i betong. Framför kraften i dessa nerviga betongutkast förstår man varför T-banestationen Östermalmstorg i dag tom respekteras av klottrare.

Med en nervig pensel finner Siri Derkert på Thielska galleriet fram till det mest personliga, här målningen *Mormor* från 1945.

Foto: TOMAS ÖNERG